

Igud Halacha Challenge, Iyar 5779

www.RabbinicalAlliance.org/category/halacha

Enclosed are this month's she'eilah about a rabbi who forgets to count Sefirah and answers to last month's she'eilah about milk for the four cups at the Seder. Please send answers to this month's question to Igud.Halacha@gmail.com.

These questions and answers are courtesy of Rav Mordechai Tzion, author of Shu"t HaShoel (2 volumes), Shu"t Eretz Yisrael and other seforim available for purchase on HavaBooks.org.il.

This month's she'eilah for you to consider and answer:

שאלה:

אם רב שכח לספור ספירת העומר, האם יש איזה היתר בשבילו לספור בברכה בציבור כדי לא להתבייש?

Last month's she'eilah with answers:

שאלה:

מספרים על בעל 'בית הלוי', שאישה שאלה אותו אם יוצאים ידי חובת ארבע כוסות בחלב, והוא נתן לה כסף לסעודת פסח, כי הבין שלא היה לה מספיק כסף לקנות יין. על כל פנים, מהי התשובה לשאלה – יוצאים בזה ידי חובה או לא?

תשובות מחברי איגוד הרבנים:

כתב הרב גיל סטודנט, כמדומה לי שא"א לצאת חובת ד' כוסות בחלב אפילו בשעת הדחק גדול אבל יש לשאול עוד שאילה. אם א"א לאדם להשיג יין לד' כוסות אפילו אחרי שהחזיר על הדלתות ולא מצא מענה למבוקשתו ל"ע מה עליו לעשות. האם ישתה ד' כוסות של חלב או ימנע מלשתות ורק יאמר את סדר ההגדה בלא שתייה. לצרכנו של עתה נניח בצד את הבושה והיגון של מי שאין לו יין ונעיין רק בצד ההלכתי אבל כמובן מוטל על מורה הוראה לטפל בכל הרגשותיו של העני הזה ולרחם עליו בדיון.

איתא בסוכה (לא ע"א) לא מצא אתרוג לא יביא לא פריש ולא רמון ולא דבר אחר כמושין כשרין יבשין פסולין ר' יהודה אומר אף יבשין א"ר יהודה מעשה בבני כרכין שהיו מורישין את לולביהן לבני בניהן אמרו

Igud Halacha Challenge, Iyar 5779

www.RabbinicalAlliance.org/category/halacha

משם ראייה אין שעת הדחק ראייה ע"כ. בפירוש המעשה הזה נחלקו הראשונים שלפי הרמב"ם (הלכות לולב פ"ח הל' א) וז"ל ובשעת הדחק או בשעת הסכנה לולב היבש כשר אבל לא שאר המינין עכ"ל. כלומר לפי ר' יהודה בשעת הדחק אפשר להקל בלולב היבש. וכן כתב ר' אברהם בנו בברכת אברהם (סי' לב) עיי"ש.

אבל הראב"ד (שם) פירש את הגמ' בדרך אחרת וז"ל אני איני אומר כן שהרי אמרו יבש פסול וכל מקום שאמרו פסול אפילו דיעבד הוא ופסולא דאורייתא הוא וכל פסולא דאורייתא אין חלוק בשעת הדחק וכשאמרו אין שעת הדחק ראייה כך אמרו לנקוט בידיהו כל דהוא כי היכי דלא לשתכח מינייהו מצות אתרוג ור"י לא העיד אלא שהיו מורישים לולביהם לבניהם ולא אמר שהיו מברכים עליו עכ"ל. הנה לפי הראב"ד בשעת הדחק יש ליטול ד' מינים פסולים כדי שלא תשתכח תורת ד' מינים. אבל לפי הרמב"ם אין לו ליטול פסולים ושאינו לולב היבש שכשר בשעת הדחק.

כבר רבו הראשונים שדוחים את שיטת הראב"ד וכן כתב המשאת בנימין (סי' יז) וז"ל הרי הרא"ש ז"ל דחה דבריו בהוכחה גמורה והסכים עמו בנו רבי יעקב בעל הטורים וכו' ונראין דבריהם וגם בתראי אינון וכו' עיי"ש שהביא עוד ראשונים. השלחן ערוך (או"ח סי' תרמט סעי' ו) כתב וז"ל בשעת הדחק שאין נמצא כשר כל הפסולים נוטלין ואין מברכין עכ"ל ובבית יוסף (שם) הוסיף וז"ל ונראה שדייק רבינו לכתוב כל הפסולים מחמת מום לאפוקי אותם שפסולים מפני שאינם מינים וכו' עכ"ל. לדברי המחבר אין ליטול מינים שאינם מד' המינים אפילו בשעת הדחק ולא אמרינן שיקח כדי שלא תשתכח תורת ד' מינים.

אבל עיי"ש ברמ"א שהגיה על המחבר ומסיים וז"ל וכל זה לענין לברך עליו אבל בלא ברכה יכול ליטול כל הפסולין ולא יברך עליהם (טור) עכ"ל. הקשה עליו המגן אברהם (שם ס"ק כח) וז"ל צ"ע דהא כבר כתב הרב"י דין זה ואפשר דבא לומר דאפילו שאינם מינים יכול ליטול וכו' עכ"ל. הרי לפי הבנת המגן אברהם בשעת הדחק כשאי אפשר בשום אופן להשיג אתרוג יכול לקחת לימון או תפוח וכדומה בתורת זכר למצוה שלא ישב בדד וידום. אבל הבכורי יעקב (שם ס"ק מ) כתב שתירוץ המג"א דחוק ותיירץ שם באופן אחר עיי"ש שיוצא לפי דבריו שאין ליטול שאינם מינים.

הנה לפי המג"א בשעת הדחק יש ליטול מינים אחרים כדי שלא תשתכח תורת ד' מינים ולפי הבכורי יעקב אין ליטול מינים אחרים אלא דוקא הד' מינים ובשעת הדחק שאינם מצויים אונס רחמנא פטריה. ויש לומר שהוא הדין בד' כוסות שבשעת הדחק וא"א בשום אופן להשיג יין ואפילו לא מיץ ענבים לפי המג"א

אפשר לשתות חלב כדי שלא תשתכח תורת ד' כוסות שלא יאמרו הבנים זכרנו את הסדר אצל סבא וסבתא ולא שתו ד' כוסות ולפיכך קבלה בידינו שאין חיוב שתייה. אבל לפי הבכורי יעקב אין לו לשתות חלב שלא יטעו הבנים ויחשבו שיוצאים חובת ד' כוסות בחלב.

תשובות מפוסקים ומחברים:

הג"ר גמליאל הכהן רבינוביץ, מחבר ספר 'גם אני אודך', כתב: "חיפשתי בהרבה ספרים ולא ראיתי מי שדן בזה, ושאלתי למרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, האם יוצאין ד' כוסות בחלב, וענה לי: "חלילה".

הגר"א נבנצל כתב: "אין יוצאים בזה".

הג"ר שמחה ב"צ רבינוביץ, מח"ס 'פסקי תשובות', כתב: "ע' ס' תע"ב משנ"ב סקל"ז שאפשר בשעת הדחק לצאת בחמר מדינה".

הג"ר שמאי קהת הכהן גרוס, בעל שו"ת שבט הקהתי, כתב: "אם זה חמר מדינה יכול לצאת בזה".

הג"ר שלמה אבינר, ראש ישיבת עטרת ירושלים ורב הישוב בית אל, השיב: "ודאי שלא, רק בין".

הג"ר יוסף ליברמן, מח"ס שו"ת משנת יוסף, כתב: "חמר מדינה הוא משקה חשוב שרגילים לשתותו במקום יין, כגון שכר-בירה או ליקר-יי"ש, שמגישים בסעודות אנשים חשובים, ומקילים אפי' בקפה או תה [ואומרים על כ"ק גיסי ציס"ע הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע שאכל ביום פ"א בלבד, ולברהמ"ז הניחו לפניו כוס קפה מלא, חמר מדינה, במקום כוס של ברכה, אבל לא שתה] - אבל שאר משקים בלית בם תחליפי מים מתוקים הבאים בסעודה. אבל לא עליהם קבעו סעודתם, או אפי' רק מסיבתם. וגם חלב ל"ה חמר מדינה והאשה הנ"ל רמזה רק שאין לה כסף ליין".

הג"ר אליהו שלזינגר, אב"ד ורב גילה ומח"ס שו"ת שואלין ודורשיין, כתב: "הרבה דנתי באופן שתיית ד' כוסות בחמר מדינה שבודאי יוצא בזה אם אינו יכול לשתות יין. אמנם חלב אינו נחשב לחמר מדינה כיון שאינו נחשב לשתיה חשובה, ולכן פשוט דאינו יוצא בחלב".

הרב מרדכי אלמקייס, מח"ס שו"ת ויכתוב מרדכי, כתב: "בוודאי שאין יוצאין בחלב ובעיני יין ממש ועיין שו"ע סי' תע"ב סעי' י' ובנו"כ שם".

הג"ר אלחנן פרינץ, מח"ס שו"ת אבני דרך, כתב: "ראשית הנהגתו של בעל בית הלוי לתת לה ארבע כוסות יין, הוא ע"פ פשט המשנה בריש פרק ערבי פסחים. לגבי שאלתך, נראה לי דלגבי ארבע כוסות אין להתיר בחלב. ועיין באריכות בספר מקראי קודש לגר"מ הררי (ליל הסדר, ד הערה סד) במה שהאריך בדיון משקה משכר וחמר מדינה בזה, עיי"ש. הסברים רבים מוצאים אנו למעלתו של היין. בספר החינוך (מצוה לא) כתב בעניין קידוש על היין: 'נתחייבנו לעשות המעשה עם היין, לפי שטבע האדם מתעורר בו הרבה שהוא סועד ומשמח, וכבר אמרתי לך כי לפי התעוררות האדם ומעשהו יתפעל אל הדברים לעולם'. כלומר, ע"י היין יכול האגדם לעשיית המצוות באופן שלם יותר. רש"י בפסחים (צט, ב ד"ה 'ולא יפחתו לו') ביאר דארבע הכוסות הם כנגד ארבעה לשונות של גאולה.

בספר שלמי מועד הביא בשם הגרשז"א כי ארבע לשונות הגאולה כל אחד מהן מורה על גאולה גדולה יותר מהקודמת (ששיאה בכניסה תחת כנפי השכינה). והנה בכל מאכל ושתייה שנקח אין תוספת במה שאוכל ושותה עוד. דאם יקח האדם אגוז ההנאה מהאגוז הבא תהא זהה לאכילה הראשונה של האגוז, או לחילופין ככל שירבה תהא הנאתו פחותה. אולם רק ביין המציאות היא הפוכה, ככל שמרבה לשתות הנאתו גוברת וגדלה, ולכן שותים דווקא יין דזהו הזכר האמיתי לארבע לשונות של גאולה. כמו כן, מצינו שבני ישראל ניצלו ממצרים ע"י ששמרו על זהותם. ודבר זה מתאפיין דווקא בכוס היין, ששמרנו על כוס היין שלא יגעו בה הגויים, ויהפכו את היין ליין נסך, בזכות ששמרנו על ייחודנו הקב"ה הצילנו מידם, וזאת אנו מצינים בשתיית היין, ומרימים את הכוס ואומרים 'כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא'. ניתן להוסיף שזכינו ע"י הגבהת 'כוס', כלומר בזכות 'אלקים' (אלקים = כוס = 86) שהגביהה אותנו ובחר בנו מכל העמים ושמר שומר עלינו (ע"י ייחודנו מהעמים). וראיתי דכתב הבני יששכר (מאמרי חודש ניסן, מאמר ג שבת-הגדול): 'ובזה תמצא טוב טעם, תיקנו חז"ל נגד ד' לשונות של גאולה ד' כוסות יין, מה טעם לכוסות יין דוקא, הוה להו לתקן ד' מינים אחרים באכילה, או באמירה... אבל היא שעמדה בשעת הקטרוג, עת שכרות היא לנו קטנות הדעת, ואין כאן דין, ויכולני לפטור... שנאמר ושכרות ולא מיין, על כן נגד לשונות של גאולה התקינו חז"ל יין המשכר, כי היא שעמדה, אין לסט"א טענה חזקה, כי החזיק בנכסי קטן מבלי דעת ומעשיו אינו כלום, כי בגלות נאמר ושכרות ולא מיין'.

ומצאתי בחתם סופר (הובא בהגדה של פסח פרדס יוסף החדש עמוד פח) דביאר ע"פ הגמרא בברכות (לה, א) דאין שירה אלא בין, וכל מהותו של הלילה הזה הוא הוּדִיה וּשִׁירָה לֵה' עַל שְׂגָלָנוּ, וְהַשִּׁירָה נְעִשִׂית דּוּוּקָא ע"י י"ן, וּכ"כ בְּתִשְׁבֹּת הַרְד"ל (ל) שְׁצִירֵךְ שִׁיחָא מִשְׁמַח וְרָאוּי לֹמַר עֲלֵיו שִׁירָה. וּמִבְּאֵי בְּחַתֵּם סוֹפֵר (פְּסָחִים צט, ב) שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם רִש"י וְרִשְׁב"ם שֶׁהַכּוֹסוֹת הֵם כְּנֶגֶד לְשׁוֹנוֹת גְּאוּלָּה. וְעַפ"י ז' הַקְּשָׁה הַמְרַדְכֵי שִׁיקְחוּ ד' לַחֲמִים, וְתִירֵץ: וְלַע"ד ד' פְּעָמִים כּוֹס גִּמְטְרִיא מִשֶׁה עַה"כ, שֶׁהוּא הַגּוּאֵל דְּמִצְרַיִם. כּוֹס גִּמְטְרִיא פו, כְּמִסְפֵּר אֲלֵקִים, שֶׁהוּא מִידַת הַדִּין, וְד' פְּעָמִים י"ן גִּמְטְרִיא 'פּר' דִּינֵי אֲלֵקִים לְהַמְתִּיקֵם. וְחֻשְׁבֵּתִי לְהוֹסִיף דִּידוּעַ דֶּהַחֲלֵב הוּא מְרָדִים, כְּפִי שֶׁמְצִינוּ בְּסִיסְרָא שִׁיעֵל נִתְנָה לוֹ חֲלֵב לְשִׁתּוֹת, וְאִם יִשְׁתֶּה ד' כּוֹסוֹת שֶׁל חֲלֵב לֹא יִוָּכַל לְהַרְבּוֹת וְלִסְפֹּר בְּנִיִּסֵי יְצִיאַת מִצְרַיִם, מִשָּׂא"כ בֵּינָם שְׂאִינוּ מְרָדִים אֲלֵא לְכֹל הַיּוֹתֵר מִבְּשֵׁם (וְאִם חוֹשֵׁשׁ לִקְחָ מִיץ עֲנָבִים). וּמִבְּאֵי בְּסִפְרָא מְעַדְנֵי אֲשֶׁר (פְּסָח עֲמוּד טז) דְּמִצִּינוּ בְּמִסְכַּת סְנֵהֲדָרִין (לח, א) כִּי הֵיִן גּוֹרֵם שִׁדְבָרוֹ, וְדָבָר זֶה הוּא מֵהוֹתוֹ שֶׁל יוֹם קָדוֹשׁ זֶה, שִׁדְבָרוֹ וִירְבוּ לְשׁוֹחַח וְלִסְפֹּר בְּנִיִּסֵי מִצְרַיִם. וְלֹא מִצִּינוּ שֶׁהַחֲלֵב גּוֹרֵם לְהַרְבּוֹת דִּיבּוּרִים. וְע"ע בְּשִׁל"ה הַקְּדוֹשׁ (מִסְכַּת פְּסָחִים, מִצָּה שְׁמֹרָה אוֹת תִּסַּח וְאוֹת תִּקְיָז) מְדוּעַ צִרִיךְ דּוּוּקָא י"ן. הַאֹר זְרוּעַ כְּתָב כִּי יֵשׁ לִקְחַת בְּלִיל הַסֹּדֵר דּוּוּקָא י"ן אֲדוּם (וְכֵן מִשְׁמַע מֵהִירוֹשָׁלַיִם פְּסָחִים י, א. שְׁקֵלִים ג, ב), זָכַר לְדָם הַתִּינוּקוֹת שֶׁפָּרְעָה רָחַץ בָּהֶם. וְזֶה לֹא יִתְכַן בְּחֲלָב. וְאֵלּוֹ דְּבָרֵי הַמִּשְׁנָה בְּרוּרָה (תַּעֲב, סְקֵל"ח): 'י"ן אֲדוּם - דְּכָתִיב אֵל תֵּרָא י"ן כִּי יִתְאֲדָם אֵלְמָא דְּהַאֲדַמִּימוֹת מַעֲלָה וְחֻשִׁיבוֹת וְעוֹד זָכַר לְדָם שֶׁהִיא פְּרַעָה שׁוֹחֵט ב"י'. לְאֹר טַעַם זֶה נִימָא כִּי בְּחֻלָּה שְׂאִסוּר לוֹ לְשִׁתּוֹת י"ן כֹּלֵל, וְאִף לֹא מִיץ עֲנָבִים, עֲלֵיו לְשִׁתּוֹת חֲמַר מְדִינָה כְּמוֹבָא בְּרַמ"א (תַּפְּג) דְּהִיכָא דֵאִין לוֹ י"ן (וְע"ע בְּדִין חוּלָה בְּשׁו"ת עֵשָׂה לֶךְ רַב ו, לב). כִּידוּעַ גְּדַר חֲמַר מְדִינָה הוּא כֹל מִשְׁקָה שֶׁהוּא חָשׁוּב וְעִשׂוּי לְהַגִּישׁ לְאֹרְחִים דֶּרֶךְ כִּיבוּד. וּבְצִחִילָה חֻשְׁבֵּתִי דְּטוֹב שִׁישְׁתָּה מִיץ רִימוֹנִים דְּהוּי יִזְכִּיר לוֹ אֵת דָּם הַתִּינוּקוֹת שֶׁרָחַץ פְּרַעָה. וְלֵאחֶר עֵינֵן רְאִיתִי דְּבִסְפֵּר חוֹט הַשְּׁנֵי (הַלְכוֹת פְּסָח יז, סְקֵי"א) כְּתָב דִּישְׁתָּה מִיץ אֲכוּלִיּוֹת. וּבִסְפֵּר אֵהֵל יַעֲקֹב עַל הַלְכוֹת לֵיל הַסֹּדֵר (עֲמוּד קֶנֶז הַעֲרָה כח) הוּבָא בְּשֵׁם הַגְּרִיש"א שְׁמִיץ זֶה נִחְשָׁב כְּחֲמַר מְדִינָה. וְנִרְאָה לִי דִישְׁתָּה מִיץ אֲשִׁכּוּלִיּוֹת אֲדוּמוֹת. אִף שֶׁמְצִינוּ לְגַבֵּי הַבְּדֵלָה דְּנִיתֵן לְסִמּוּךְ עַל חֲלֵב בְּשַׁעַת הַדְּחָק כְּמוֹבָא בְּעֶרְוֶךְ הַשְּׁלַחֵן (רַעֲב, יד) וּבְשׁו"ת יְחוּהַ דְּעַת (ב, לב) וְעוֹד. חֲזִיתִי בְּסִפְרָא הַלְכוֹת חַג בְּחַג (פְּסָח עֲמוּד טַטז) דְּכָתָב: 'וְלִדְעַת הַחֲזו"א אֵינוּ מוֹעִיל אִף בְּמִשְׁקָאוֹת אֵלּוֹ (בִּירָה אוֹ וִיִּסְקִי), וְאִפְשָׁר רַק מִיץ תְּפוּזִים, אִךְ חֲלֵב וְתֵה וְשֶׂאֵר מִשְׁקִים מִמוֹתֵקִים דִּינִם כְּמִים מִמוֹתֵקִים וְאֵינֵן לָהֶם דִּין חֲמַר מְדִינָה'. וְרָאוּי לְהַזְכִּיר כִּי הַבְּרַכִּי יוֹסֵף (רַצו) כְּתָב דֵאִין לְהַבְּדִיל עַל חֲלֵב (בְּשׁו"ת דְּבָרֵי יִשְׂרָאֵל [ג עֲמוּד קַסח] הֵבִיא עֲדוֹת דְּבַעֲבֵר הֵיוּ שֶׁהַבְּדִילוֹ עַל חֲלֵב ת"ח. וּבְשׁו"ת בְּרִכּוֹת שְׁמִים [קַל] מְבִיא עֲדוֹת מֵהַמְּנַחַת אֲלַעֲזֵר שֶׁשְׁמַע שֶׁרַב אֶחָד מְבַדִּיל עַל חֲלֵב וְאִמֵּר שֶׁהוּא קָל שְׁבָקִלִים. וְנוֹסִיף כִּי בְּמִצִּיאוֹת שֶׁלָנוּ לֹא מִצִּינוּ דְּמַכְבְּדִים אֲנָשִׁים חֻשׁוּבִים בְּכוֹס חֲלֵב), וְכֵן אֵיטָא בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (רַעֲב, סְקֵל"ה) דְּחֲלֵב וְשִׁמְן אֵינֵן לָהֶם דִּין חֲמַר מְדִינָה (וְע"ע בְּשׁו"ת אַגְרוֹת מִשֶׁה אֹרַח-חַיִּים ב, עה). אַגַּב רְאִיתִי בְּחִידוּשֵׁי הַגְּר"ז הַלּוֹי דְּהִיכָא שִׁיּוּצָא עַל יְדֵי חֲמַר

מדינה, יוצא ידי כוס של ברכה אך לא בחובה של חירות, וכן הובאו דבריו בשו"ת מנחת חן (א אורח-חיים מא אות יח), "עכ"ל מח"ס שו"ת אבני דרך.

הערות מהעורכים:

וסיפר הג"ר שמואל אליעזר שטרן - מראשי בית ההוראה של הגר"ש הלוי וואזנר:
לימד אותנו רבינו הג"ר וואזנר, שלא די רק לענות על שאלה ולפסוק הלכה, אלא יש להתעניין גם בשואל, להבין לליבו ואת מה שעומד מאחורי השאלה שלו. הג"ר וואזנר היה אומר שתלמיד חכם ומורה הוראה נמשל לחמה. לחמה יש שתי תכונות – היא מאירה וגם מחממת, וכך גם על מורה הוראה ורב בישראל לנהוג, להיות גם מפיץ תורה אך גם מחמם את הלבבות של השואלים ומתעניין בהם. מסופר כי פעם בא עני לאחד מגדולי ישראל בערב פסח, ושאל האם אפשר לקיים ארבע כוסות על כוסות חלב. נענה הרב: ודאי אם חולה אתה פטור אתה, אך הנה אתן לך תרומה הגונה שתוכל לקיים את ליל הסדר כהלכתו, והרב הוציא מכיסו סכום נאה והעניק ליהודי נדבה הגונה. לאחר שהודה ונפרד היהודי מהרב, תהתה הרבנית באוזני בעלה: 'מניין לך שאדם זה זקוק לנדבה? הלא לא בא אליך אלא לברר דבר הלכה!'

אמר הרב: 'אילו הייתה בידו משגת לסדר פסח כהלכתו, בשר ודגים וכל מטעמים, כלום היה שואל אם הוא מותר בשתיית חלב? אלא שוודאי אין ליהודי פרוטה לפרוטה. זה דרכו של הרב, שעליו להבין ללב השואלים ולרדת לסוף דעתם.

הנהגה זו, היה אומר הג"ר וואזנר, נלמד מדברי הכתוב (שמות לה, ל-לד) "ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ד' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה. וימלא אתו רוח אלהים בחכמה בתבונה ובדעת ובכל מלאכה... ולהורת נתן בלבו". לכאורה ענין ההוראה מסור לענין המחשבה שבמוח, ומה ענין להורות נתן 'בליבו' לכאן? והנה, רואים ששחמה המלך ביקש מהשי"ת (מלכים א ג, ט) "והנה לעבדך לב שומע לשפוט את עמך להבין בין טוב לרע". ויש להבין נה יש לזה מקום בלב?

התשובה היא, שכל מורה הוראה ודיין צריך לידע שהוא צריך לשתף את ליבו ורגשות לבו לשואלים. מגיעים הרבה פעמים שואלים המייחלים ל'ווארימקייט' לחמימות, ול'גוט ווארט', ולמילה טובה, ומגיעים בברכיים כושלות, ועלינו מוטלת החובה לחזק את ידם הרפה, ולאמץ ברכיהם הכושלות. להפיח רוח חיים בלב כל אחד מהשואלים, וזהו 'להורות נתן בליבו', וזה צריך להיות דברים שבלב ולא מספיק כשזה מן

Igud Halacha Challenge, Iyar 5779

www.RabbinicalAlliance.org/category/halacha

השפה ולחוך, וצריך שיהיה פיו וליבו שוים, ואז זוכים להנעים הדרך שילכו ואת המעשה אשר יעשון (ס'
ולא שבט הלוי בלבד עמ' רפג).

יש להוסיף מעשה דומה על רגישות מו"ץ למניע של השאלה: פעם באמצע השיעור של הגאון רבי בן ציון
אבא שאול בישיבה נשמעו דפיקות בדלת בפתח ניצבה ילדה קטנה עם תרנגולת אשר נתעוררה בה
שאלה וביקשה מהרב לפסוק. הרב הרכיב את משקפותיו התבונן היטב בעוף ואמר תאמרי לאמא שאין
לאכול את העוף. הלכה לה הילדה בפחי נפש.

לאחר שהלכה ראו התלמידים את הרב יושב ומחריש לרגע שקוע במחשבות לפתע קם בזריזות שלף
מכיסו סכום כסף גדול וביקש מאחד התלמידים שירוץ מהר אולי עוד ימצא את הילדה ויביא לה את
הכסף. הוא הסביר את מהלכיו לתלמידיו כך – הרי האמא ידעה שאנחנו באמצע שיעור ואם בכל זאת
שלחה אותה הוא על מצוקה גדולה כנראה שאין לה מה לבשל ולתת לילדיה חוץ מזה ואיך אראה
ברעה אשר ימצא משפחה אחת בישראל (מין מהרב יחיאל מיכל שטרן עמ' קכ-קכב).